

PATVIRTINTA

Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazijos
direktoriaus 2017 m. gruodžio 21 d.
įsakymu Nr. V-102

VILNIAUS MYKOLO BIRŽIŠKOS GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazijoje tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu 2016 m. birželio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 30-1602, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204, Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašu 2017 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-663.

2. Aprašo paskirtis – padėti gimnazijos bendruomenei užtikrinti psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, patyčių apraiškomis aplinką.

3. Aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą gimnazijoje.

4. Aprašas remiasi šiomis nuostatomis:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas gimnazijos bendruomenės narys (administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas), pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, privalo reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų;

5. Apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Yra šios smurto formos:

5.1.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti **tiesioginės** (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar **netiesioginės** (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1.1. **Žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.1.2. **Fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas ir kt.;

5.1.1.3. **Socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.1.4. **Elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, asmens tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą, pažeminti ir kt.

5.2. **Patyčių dalyviai**:

5.2.1. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama;

5.2.2. besityčiojantis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

5.2.3. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi bet kuris bendruomenės narys;

5.2.4. patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie patyčias.

5.3. **Prevenција** suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnis. Prevenција yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

5.4. **Prevencijos priemonės**, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

5.5. **Intervencija** suprantama kaip mokyklos vadovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą.

6. Gimnazijoje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:

6.1. mokinių prieš mokinius;

6.2. darbuotojų prieš mokinius;

6.3. mokinių prieš darbuotojus;

6.4. darbuotojų prieš kitus tos įstaigos darbuotojus;

6.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, darbuotojus.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos direktorius, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, ugdymo skyrių vedėjai, Vaiko gerovės komisijos nariai, gimnazijos pagalbos specialistai, klasių vadovai. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos programos vykdyme dalyvauja visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. **Gimnazijos direktorius** yra atsakingas už aprašo parengimą ir vykdymą. Skiria Vaiko gerovės komisiją koordinuoti smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja **Vaiko gerovės komisija**, kuri:

9.1. inicijuoja anoniminės mokinių apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. naudodamiesi apklausos ir pranešimų apie smurtą ar patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.3. teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.4. individualiai dirba su smurto ir patyčių atvejais, kai vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys arba kai į juos kreipiasi klasės vadovas, išnaudojęs numatytas pagalbos priemones;

9.5. esant reikalui, Vaiko gerovės komisija teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl gimnazijos aprašo tobulinimo;

9.6. atlieka kitus gimnazijos apraše numatytus veiksmus.

10. **Klasės vadovas** vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje:

10.1. vykdo anoniminę mokinių apklausą;

10.2. apibendrina ir išanalizuoja gautus rezultatus, pateikia juos Vaiko gerovės komisijai;

- 10.3. kuria psichologiškai saugų klasės mikroklimatą, nuolat stebi situaciją klasėje;
- 10.4. remiantis gautais apklausos rezultatais, numato veiksmų planą (stebi situaciją klasėje, veda klasės valandėles, bendrauja ir bendradarbiauja su gimnazijos pagalbos specialistais, tėvais ir kt.).

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Įtariamų ir realių smurto arba patyčių atvejais **visi gimnazijos darbuotojai** (administracija, klasių vadovai, pedagogai, pagalbos specialistai ir kiti darbuotojai) nedelsiant reaguoją:

- 11.1. įsikiša įtarę ir/ar pastebėję smurtą, patyčias – nutraukia įtarimą keliančius veiksmus;
- 11.2. primena asmeniui, kuris smurtauja, tyčiojasi, gimnazijos nuostatas, vidaus darbo tvarkos ir elgesio taisykles;
- 11.3. jei mokiniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis: tėvus (globėjus, rūpintojus), gimnazijos darbuotojus ar institucijas (pvz., policiją, greitąją pagalbą);
- 11.4. surenka informaciją apie smurto ar patyčių dalyvius (vardas, pavardė, klasė, klasės vadovas);

11.5. pateikia surinktą informaciją klasės vadovui arba socialiniam pedagogui, administracijai.

12. Pastebėjus **elektronines patyčias** ar gavus apie jas pranešimą:

12.1. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi reikiamų priemonių joms stabdyti.

13. **Klasės vadovas**, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

- 13.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto/patyčių atvejis;
- 13.2. užpildo pranešimo apie smurtą/patyčias formą (priedas Nr.2), perduoda informaciją socialiniam pedagogui. Socialinis pedagogas, gavęs informaciją, registruoja atvejį smurto/patyčių registracijos žurnale (Priedas Nr.1) ir informuoja gimnazijos direktorių.

13.3. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

13.4. numato veiksmų planą (Priedas Nr.3), esant poreikiui bendrauja ir bendradarbiauja su švietimo pagalbos specialistais;

13.5. nesiliaujant smurtui ar patyčioms, kreipiasi į gimnazijos Vaiko gerovės komisiją, bendradarbiauja su komisijos nariais.

14. **Vaiko gerovės komisija** įvertinusi turimą informaciją:

- 14.1. organizuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį;
- 14.2. įvertina turimą informaciją ir numato veiksmų planą (individualūs pokalbiai su smurto/patyčių dalyviais ir stebėtojais, jų tėvais; esant poreikiui rekomenduojama gimnazijos psichologo pagalba ir kt.);

14.3. esant būtinybei koreguoja veiksmų planą;

14.4. informuoja gimnazijos direktorių apie esamą situaciją;

15. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

16. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Visi dokumentai ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

18. Visi gimnazijos darbuotojai supažindinami su gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka pasirašytinai.

PATYČIŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS

F – fizinės patyčios
Ž – žodinės patyčios
K – elektroninės patyčios
S – socialinės patyčios

M – mokinys
S – suaugęs gimnazijos bendruomenės narys

Atvejo Eil. Nr.	Data	Pranešėjo vardas, pavardė, pareigos	Smurto ir patyčių pobūdis: F, Ž, K, S	Smurtą patiriantis asmuo (M, S)	Smurtaujan tis asmuo (M, S)	Pastabos

VILNIAUS MYKOLO BIRŽIŠKOS GIMNAZIJA
PRANEŠIMAS APIE PATYČIAS

Pranešimo data / Registracijos Nr.

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias?	
Kas pranešė apie patyčias?	
Kada įvyko patyčios (data, val.)?	
Kur įvyko patyčios?	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Elektroninės: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
Kiti pastebėjimai (įrašyti)	
Ar yra žinoma, kad toks elgesys pasikartojantis?	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė, klasės vadovas:	
Asmens/-ų, <u>kuris (-ie) tyčiojosi</u> vardas, pavardė, amžius, klasė, klasės vadovas:	
Asmens/-ų, <u>stebėjusio (-ių) patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė, klasės vadovas:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

(klasės vadovo vardas, pavardė)

(parašas)
Priedas Nr. 3

Veiksmų planas (pildo klasės vadovas)

Su asmeniu, patyrusiu patyčias	
Su asmeniu (-imis), kuris (ie) tyčiojosi	
Su stebėtojais	
Su patyčių dalyvių tėvais	
Su kitais gimnazijos darbuotojais	
Kita	

(klasės vadovo vardas, pavardė)

(parašas)